

<http://www.diva-portal.org>

Preprint

This is the submitted version of a chapter published in *Uskunto lapsudden kulttuureissa*.

Citation for the original published chapter:

Dalevi, S. (2015)

"Barnets tro som förebild för vuxna?": En teologisk reflektion kring barnsyn.

In: Ubani, M., Poulter, S., Kallioniemi, A. (ed.), *Uskunto lapsudden kulttuureissa* (pp. 353-371).

Helsingfors: Lasten Keskus

N.B. When citing this work, cite the original published chapter.

Permanent link to this version:

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kau:diva-35365>

”Barnets tro som förebild för vuxna”?

-en teologisk reflektion kring barnsyn

Av: Sören Dalevi

Jag minns att jag skämdes.

Min dotter Hanna var bara fyra år gammal, och vi hade besökt biblioteket. Jag skrev på en doktorsavhandling om barnbiblar, och kunde liksom inte låta bli att pröva olika barnbiblar på mina barn. Och Hanna ville ju låna barnbibeln om Moses i vassen som just hade kommit ut.

På kvällen läste vi så Moses i vassen, och Hanna blev rejält berörd. När vi läst klart, sa Hanna med gråten i halsen: ”Pappa... man gör inte så med barn”.

Jag minns att jag gick ut ur rummet och skämdes. Hur kan man läsa en sådan text för ett barn?

Det var bara det att nästa kväll ville hon höra berättelsen om Moses i vassen igen. Och nästa kväll igen.

Och detta är en av poängerna med otäcka berättelser, enligt berättelseforskaren Bruno Bettelheim: just det att de är komplexa och svåra rymmer en hemlighet. Barn är nämligen människor, och svåra berättelser fyller en livstolkande funktion för barn. Barn förstår redan tidigt, menar Bettelheim, att tillvaron är betydligt mer komplex än vad de vuxna vill erkänna för dem. Berättelserna blir därför för barnen som ett språk, ett livstolkande språk, där man kan spegla också tillvarons mörkare sidor.¹

Så jag minns att jag skämdes, men också att händelsen utgjorde en lärdom: barn är betydligt mer sammansatta och komplexa än vad vi vuxna i förstone kan tro.

”Kyrkans barn- och familjearbete baserar sig särskilt på dop- och missionsbefallningen (Matt. 28:18–20) och barnevangeliet (Mark. 10:13–16). Jesus ställde barnets tro som förebild för vuxna (Matt. 18:1–6) och enligt denna modell respekteras och värdesätts barnen som de är i kyrkans barn- och familjearbete.” Så konstateras det i Evangelisk-lutherska kyrkans dokument *Med barnet: Utvecklingsdokument för kyrkans barn- och familjearbete* från 2008, s. 9. Men på vilket sätt är barnet förebildligt? Just vad i det att vara barn är det som barnet kan lära oss? Det är kring detta som denna artikel reflekterar.² Genom att först föra in tre teologiska kategoriseringar kring barnsyn, för att sedan göra en djupdykning i den synoptiska berättelsen om Jesus och barnen, hoppas artikeln leda till en fördjupad reflektion kring just vad det är den vuxne kan lära av barnet och på vilket sätt barnet är förebildligt. Insikterna från dessa två djupdykningar kommer sedan avslutningsvis att brytas med några av de barnteologiska avsnitten i *Med barnet*. Artikeln har således ett tredelat upplägg.

Målsättningen (och förhoppningen) är att läsaren ska gå igenom något av samma process som jag själv gjorde när jag läste Moses i vassen för min dotter: från en ganska så ensidig och förenklad, rentav idealiserad, bild av barnet till en något mer nyanserad.

Låt oss börja med tre teologiska kategoriseringar av barnet.

Barnet – hur ska vi förstå det?

Den amerikanska teologen Bonnie Miller-McLemore har beskrivit hur synen på barnet ur teologiskt perspektiv har utvecklats sedan medeltiden. Hon beskriver tre sätt att se på barnet: en förmodern, en modern och en postmodern syn på barnet.³ Den *förmoderna* synen bygger på tanken att barnet går ut i

---

¹ Bettelheim, s 9-18, s 45-51.

² Artikeln bygger på insikter från min doktorsavhandling, *Gud som haver barnen kär? Barnsyn, gudsbild och Jesusbild i Barnens bibel och Bibeln i berättelser* (Verbum 2007) samt boken *Låt berättelsen leva! Om barnet och bibeln* (Verbum 2012). Den som blir intresserad av utökade resonemang kring dessa och intilliggande frågor har alltså mer att hämta där.

³ Miller-McLemore, s 13-23. Beskrivningen av barnsynerna bygger på de resonemang som jag utvecklar i min doktorsavhandling. Se Dalevi, 2007, s 23-24 och 261-62. Jag redogör här för Miller-McLemore, men det finns ett antal studier utifrån olika perspektiv kring barndomen i historien. Se t.ex. Aries bok *Barndomens historia* (som Miller-McLemore delvis bygger på). Ett intressant konstvetenskapligt perspektiv, som parallelliserar och förstärker Miller-McLemores resonemang, finns hos Anne Banér. Se Banér, s 4-19.

världen märkt av arvssynden. Ett uttryck för denna arvssynd är barnets onda vilja, en vilja som det är föräldrarnas och samhällets uppgift att kväsa och bryta ned. Barnet föds enligt denna syn ofullkomligt till en fallen värld, och det är därför viktigt att tukta barnet. (Philip Grevens viktiga och obehagliga bok *Spare the Child: The Religious Roots of Punishment and the Psychological Impact of Physical Abuse* visar hur religiöst färgade föreställningar var en viktig komponent i denna barnsyn – men det är en annan artikel).⁴

Med upplysningen uppstår det Miller-McLemore kallar den *moderna barnsynen*. Barnet ses här som ett oskrivet blad, en *tabula rasa*. Med förgrundsgestalter som John Locke och Jean-Jacques Rousseau kom barnen, tvärtom den förmoderna barnsynen, att ses som sociala och goda. Barnen föddes inte alls med någon arvssynd, tvärtom var de sociala och goda. Om barnet visade upp ett destruktivt eller aggressivt beteende berodde det inte på någon medfödd arvssynd, utan på dålig uppfostran. Miller-McLemore menar att den förmoderna barnsynen kännetecknas av att *ofullkomliga barn föds in i en fallen värld* (imperfect children in a fallen world) medan den moderna synen kännetecknas av att *fullkomliga barn föds in i en ofullkomlig värld* (perfectible children in an imperfect world).

Miller-McLemore ser idag en tredje barnsyn på uppseglande, en postmodern barnsyn. Här föds det *ofullkomliga, potentiellt labila barnet in i en ofullkomlig, labil, värld* (the imperfect, even potentially volatile, child in an imperfect, volatile world). Modernismens upphöjda och romantiserade bild av barnet måste, liksom den förmoderna betoningen av det depraverade och syndfulla barnet, enligt Miller-McLemore kompletteras. Den postmoderna barnsynen kommer till i en tid då man har börjat inse att även barn är kapabla att utföra hemska handlingar även om de fått en bra uppfostran. Dessutom har den rosaskimrande synen på samhällets utveckling som modernismen stundtals gjorde sig skyldig till ersatts av en insikt att allt i världen inte nödvändigtvis utvecklar sig till det bättre. Barnet är enligt denna barnsyn ofullkomligt och dessutom potentiellt labilt, och det föds till en ofullkomlig och labil värld.

Miller-McLemores kategoriseringar är något grovhuggna och förenklade, men erbjuder ändå en resonansbotten för att tala om synen på barn- och barndom. Inte minst hjälper de oss att se att barndomen formas av de föreställningar om barn som en bestämd tid uttrycker, och att barndomen på många sätt är en ideologisk och kulturell konstruktion.⁵ Jag får anledning att återkomma till dessa barnsyner i slutet av artikeln. Låt oss nu gå in på bibelberättelsen om Jesus och barnen.

Perikopen om Jesus och barnen

Berättelsen om Jesus och barnen finns med i de tre synoptiska evangelierna (Matteus, Markus och Lukas), medan det helt saknas i Johannesevangeliet.

Folk kom till honom med barn för att han skulle röra vid dem. Men lärjungarna visade bort dem. När Jesus såg det blev han förargad och sade: 'Låt barnen komma hit till mig och hindra dem inte: Guds rike tillhör sådana som de. Sannerligen, den som inte tar emot Guds rike som ett barn kommer aldrig dit in.' Och han tog dem i famnen, lade händerna på dem och välsignade dem. (Markus 10:13–16)

Sedan kom man till honom med barn, för att han skulle lägga händerna på dem och be. Lärjungarna visade bort dem, men Jesus sade: "Låt barnen vara, och hindra dem inte från att komma hit till mig! Himmelriket tillhör sådana som de." Och han lade händerna på dem och gick sedan därifrån. (Matteus 19:13–15)

Folk kom också fram med sina barn till honom för att han skulle röra vid dem. Lärjungarna fick se det och visade bort dem, men Jesus kallade dem till sig och sade: "Låt barnen komma hit till mig och hindra dem inte: Guds rike tillhör sådana som de. Sannerligen, den som inte tar emot Guds rike som ett barn, han kommer aldrig dit in." (Lukas 18:15–17)

---

⁴ Se Dalevi, 2005, s 135-143.

⁵ Sommer, s 18.

De flesta bibelforskare är idag överens om att Markus skrev sitt evangelium först, och att Matteus och Lukas sedan använde Markus som grund när de skrev sina evangelier.⁶ Läs igenom texterna ovan, börja med Markus, så ser du att mycket talar för att så är fallet.

Matteus och Lukas har dock inte oreserverat tagit över Markus text, ganska ofta ändrar de båda saker i Markus berättelse. Som i detta fall, där Jesus ilska tas bort. Hos Markus blir nämligen Jesus "förargad" på lärjungarna, medan Matteus och Lukas tagit bort detta. Denna Jesus ilska hänger förmodligen samman med Markus övergripande teologi, där lärjungarna gång på gång porträtteras som oförstående inför Jesus verksamhet, och överlag framställs som avskräckande exempel. Såväl lärjungarnas handlingar som deras ord visar genomgående i Markus på deras svårigheter att vara just lärjungar.⁷ Matteus och Lukas mildrar ofta dessa negativa omdömen från Markus; följaktligen saknas Jesus förargelse över lärjungarna i deras versioner.⁸

Men i det stora hela är texterna, trots vissa skillnader, ändå ganska lika. Inte minst är det tydligt att Jesus ord om barnet och Guds rike i Markustexten återkommer nästan ord för ord hos Lukas. Matteus har däremot en liten annan version. Tittar man noga ser man att orden "Sannerligen, den som inte tar emot Guds rike som ett barn kommer aldrig dit in", som Lukas tagit över från Markus, saknas hos Matteus. Matteus talar dessutom, som överallt annars i hans evangelium, om "himmelriket" istället för "Guds rike". Men han har ändå med orden om barnen och himmelriket, fast lite tidigare i sitt evangelium. "Sannerligen, om ni inte omvänder er och blir som barnen kommer ni aldrig in i himmelriket" (Matt 18:3). I det sammanhanget handlar det om vem som är störst i Guds rike, vilket får oss att förstå hur Matteus tolkar orden om att omvända sig och bli som barnen. Med andra ord: orden om barnen och Guds rike/himmelriket finns med hos såväl Markus som Lukas och Matteus, fast på lite olika sätt och med lite olika ord. Det är med andra ord rimligt och bra att *Med barnet* i sin text kopplar ihop Markus 10:13-16 och Matteus 18:1-6.

När vi nu kunnat konstatera att berättelsen om Jesus och barnen finns med hos tre av evangelisterna, kan man dock gå ett steg till, och hävda att Jesus uppmärksamhet och betoning av barnen inte bara finns i just denna text, utan att det faktiskt är en hållning som genomsyrar mycket av hans övriga undervisning. Ofta betonade nämligen Jesus i sin undervisning det lilla, det som ingenting betydde i andras ögon: "Saliga de som är fattiga i anden, dem tillhör himmelriket" (Matteus 5:3). För Jesus hade det lilla och uträknade en alldeles speciell betydelse. Att följa Jesus var att ta till sig ett underifrånperspektiv, att lägga av sig all prestige. Det är också så Matteusevangeliet förstår orden "Sannerligen, om ni inte omvänder er och blir som barnen kommer ni aldrig in i himmelriket", eftersom han placerat Jesusordet i en kontext som handlar om vem som är störst i Guds rike.⁹ Betoningen på barnen var alltså inte något allmänt småttrevligt som Jesus gjorde för att vinna billiga poäng, såsom det skulle kunna ha varit om någon publik person hade gjort det idag. Tvärtom, för en vuxen man på den här tiden var det märkligt att lyfta upp barn i famnen; det var kvinnans uppgift att handha den lågstatusaktivitet det var att ta hand om barn.¹⁰ Att visa bort barnen, som lärjungarna gjorde, var det för situationen mest rimliga. Perikopens början hos Markus, där lärjungarna motar bort barnen, kontrasteras därför effektivt av dess slut, där Jesus omfamnar barnen.¹¹ Jesus betoning på barnen är dock helt i linje med hans övriga budskap, och skulle man tvingas välja en text som sammanfattar Jesus budskap skulle detta vara en bra text att välja. För här återfinns mycket av det som är centralt i Jesus gärning och omvändelsebudskap i övrigt. Ordet för omvändelse skulle också kunna översättas "Ändra sinnelag" eller "Tänk annorlunda".¹² Och det är just annorlunda som barnen tänker. Och det är just annorlunda som Jesus tänker. Vågar vi också tänka annorlunda? Eller väljer vi att tänka som alla andra?

Därför bör vi lägga Markus betoning på "förargad" i minnet. Det är nämligen inte ofta som Jesus blir arg och förbannad i evangelierna (faktiskt bara vid ett tillfälle till, i Mark 3:5). Detta är med andra ord något som ligger Jesus varmt om hjärtat. Han följer dessutom upp sin ilska med att hävda att "den som inte tar emot Guds rike som ett barn" aldrig kommer in i det. Mycket talar för att Jesu ilska har att göra

---

⁶ För en översiktlig redogörelse av den synoptiska teorin, se t.ex. Ehrman, s 105-113 eller Collins, s 85-95.

med att lärjungarna fortfarande tänker i termer av status och prestige, en fråga som tas upp strax innan hos Markus, i Markus 9:34ff.¹³

Vi har nu fördjupat oss i bibeltexten om Jesus och barnen, och hur den ser ut i de tre synoptiska evangelierna. Men vad kan texten, utifrån dess centrala betydelse i *Med barnet* betyda idag? Jag har ju redan så sakteliga börjat, men låt mig nu få ge min tolkning:

Vad kan texten betyda idag?

Vad teologer i alla tider grunnat på är vad det är i att vara barn som Jesus lyfter fram i berättelsen om Jesus och barnen: är det *barnets beroendeställning* som lyfts fram, alltså betoningen av det utsatta och hjälplösa barnet, som ju helt uppenbart inte har så mycket att förhäva sig över vad goda gärningar eller rikedom anbelangar? Eller är det snarare barnets öppenhet och oförstörda sätt att närma sig livet, med andra ord *barnets kvaliteter* som åsyftas, till exempel tillit, prestigelöshet, ärlighet och förmågan att tro? Eller är det som jag tror, både och?

I detta sammanhang måste också frågan lyftas in om vad ”barn” innebär. Enligt FN:s barnkonvention är man barn tills man är 18. Mot detta kan ställas frågan: hur många 17-åringar känner sig som barn, och hur många 17-åringar vill kategorisera sig själva som ”barn”? På Jesus tid var man dock barn under betydligt kortare tid. Nya testamentet är ju skrivet på grekiska, och det grekiska ord som används av Markus och Matteus, *paidia*, benämner förmodligen barn under sju års ålder.¹⁴ Lukas använder ett annat ord, det grekiska ordet för ”spädbarn”, *brefos*, så han vill möjligen betona att det handlar om mycket små barn.¹⁵

Vad man kan konstatera är att barn har en framträdande roll i evangelierna, inte minst mot bakgrund av barnets undanskymda position i den antika världen. Även om barnet kunde ha en mer framträdande position inom judendomen än i den hellenistiskt grekiska kulturen, har det noterats att det ingenstans i den antika judiska litteraturen eller i annan religiös litteratur från den här tiden förekommer att barn lyfts fram som ideal för vuxna att ta efter. Barn hade helt enkelt en relativt låg status i antiken.¹⁶ Det är i det ljuset vi ska förstå Jesus uppmaning till vuxna att bli som barn (Markus 9: 33–37, Matteus 18:1–5, Lukas 9:46–48). I Matteus är det dessutom barnen som ser och förstår vem Jesus är och därför ropar ”Hosianna Davids son” i templet (Matteus 21:15). Jesus ser vilka barnen verkligen är, när ingen annan gör det, och barnen ser vem Jesus verkligen är, när ingen annan gör det. Denna mycket medvetna betoning på barnet är ett tydligt drag i de synoptiska evangelierna, och förmodligen något som var utmärkande för Jesus verksamhet.¹⁷

---

⁷ Rhoads, Dewie & Michie, s 123-124.

⁸ Vilket inte hindrar att även Matteus stundtals porträtterar lärjungarna i dubiöst ljus, se t.ex. Kingsbury, s. 139-145.

⁹ Collins, s 473.

¹⁰ Gundry-Volf, s 43.

¹¹ Markus är f.ö. ensam om att nämna att Jesus omfamnar barnen. I Matteus lägger han händerna på dem, och hos Lukas rör han dem inte alls.

¹² Bauer, *Metanoew*, s 511-513.

¹³ Så t.ex. Collins, s 473.

¹⁴ Luz, s 504. Ordet *paidion* står enligt Bauer för ett barn som är under puberteten, Bauer s 604. Luz listar dock ett antal argument för att det handlar om barn upp till sex års ålder. Även Gundry, s 146-147 och Bakke, s 1, menar att begreppet *paidion* sträcker sig upp till sju år.

¹⁵ Det grekiska ordet *brefos* har en betoning på mycket små barn, vad vi på svenska skulle kalla nyfödda eller bebisar. Ordet kan även användas om ofödda barn och embryon. Bauer, s 147. Den svenska översättningen Bibel 2000 översätter dock ”barn” i samtliga tre fall, medan t.ex. den engelska översättningen NRSV översätter ”infants” i Lukastexten och ”little children” i Markus- och Matteustexten. Samtidigt är det vanskligt att dra för stora växlar på grekiska ord, även ordet *paidion* kan översättas med spädbarn, Bauer s 604. Mot detta kan man invända att Lukas medvetet valt att ändra *paidion* till *brefos*, och att mycket talar för att detta innebär en specificering.

¹⁶ Gundry-Volf, s 31-36.

¹⁷ Luz, s 505-506.

I en vuxenvärld där effektivitet, ordning och fin yta poängteras lyfter Jesus således fram ineffektiva, stökiga och snoriga barn. Men vad är det då barnen kan lära oss vuxna? Det är mycket, men tre saker förtjänar att framhållas.

För det första: barn tänker ofta provokativt. De ställer frågor som vi själva aldrig skulle fråga, och de är genuint intresserade av andliga spörsmål. Innan ett barn har fyllt sex år har det ställt sig de grundläggande existentiella frågorna, och sedan ägnar det resten av sitt liv åt att omformulera och finna svar på dem. Vad fanns före Gud? Vad händer när jag dör? Var kommer jag ifrån? Barn har helt enkelt ett annat perspektiv, vilket gör att de ser andra saker. Barn kan, på väg till förskolan, stanna upp och titta på en ekorre, även när den vuxne är försenad och stressad. Barn har inte vett att vara stressade och effektiva, de är helt enkelt som "himlens fåglar" och "ängens liljor" som lever här och nu (Matteus 6:26, 28).

För det andra: barn är ofta prestigelösa. De fjäskar inte för auktoriteter som vi gör, de är genuint öppna och ärliga mot alla människor, oavsett rang i hierarkin. Ta bibeltexten om pojken med de fem fiskarna som exempel, det är ju en totalt idiotisk gest att komma med fem fiskar till så många människor. Men pojken med de fem fiskarna tänkte annorlunda, han tänkte underifrån, han tänkte med andra ord kristet. Jesus talade ofta om behovet av omvändelse, och ordet "omvändelse" skulle som redan sagts kunna översättas "tänk annorlunda". Här är barnen utmärkta ideal att ta efter. För de tänker just annorlunda. De lever i omvändelse, även om vi vuxna är duktiga på att ta det ifrån dem.

För det tredje: Jesus säger att den som tar emot ett barn tar emot honom. Och den som håller ett nyfött barn i sina armar kan ana vad Jesus menar: i det nyfödda barnets ögon anar vi en glimt av det gudomliga, en hälsning från den Helige själv. "Att kyssa ett nyfött barn är att kyssa Skaparens hand", för att säga det med Cyprianus.¹⁸

Till dessa punkter kan småbarnsföräldern dessutom lägga till en fjärde punkt: barn knyter oss till den kroppsliga verkligheten här och nu. Att uppfostra barn är ofta en frustrerande praktik där man inte sällan balanserar på en tunn tråd för att få det praktiska i tillvaron att gå ihop. Barn får oss helt enkelt att inse att andlighet inte är ett fjärmande från denna världen, utan att andlighet knyter oss till världen. Andlighet är kroppslighet, och Gud frälser inte från livet utan till livet.

Jesus budskap var ett annorlunda budskap, på tvärs mot de hierarkiska maktordningar som vi människor så lätt anpassar oss till. Det var ett budskap om personlig integritet, om att stå för det man tror på, oavsett konsekvenserna. Det var ett budskap om prestigelöshet, om ärlighet, om att tänka nytt och annorlunda. Mycket av detta budskap sammanfattas i berättelsen om Jesus och barnen.

Guds rike står för något annat än det maktspel som vi vuxna så ofta spelar med i. Guds rike kräver en ständig omvändelse, att vi ständigt tänker om och tänker nytt. Att vara kristen är att vara på väg. Och här kan vi lära av barnet. För barnet tänker nytt och annorlunda, ärligt och utan hänsyn till person eller position. Vågar vi ta Jesus utmaning på allvar, finns i texten om Jesus och barnen en källa till förnyelse av det kristna budskapet i vår tid. Genom att ta till sig barnets fräscha sätt att möta bibeltexten och traditionen kan vi vuxna lära oss något om Guds rikets väsen. På så sätt kan såväl traditionen och kyrkan förnyas.

"Barnets tro som förebild"

Låt mig nu dra ihop säcken och använda Miller-McLemores tre teologiska kategoriseringar samt genomgången av Jesus och barnen, och applicera dem på *Med barnet*.

Jag nämnde i genomgången om Jesus och barnen att det finns en teologisk diskussion kring om det är barnets kvalitéer eller barnets beroendeställning som åsyftas i berättelsen, eller om det är både-och. En tydlig tendens i de teologiska delarna av *Med barnet* är att det ofta är barnets kvaliteter som framhävs, och inte dess beroendeställning. Det är den moderna bilden av barndomen som framhävs, där barnets och barndomens positiva kvaliteter betonas.

---

¹⁸ Citerad i Lundberg, s 84.

Med barnet inleds bl.a. med orden: ”Att vara barn innebär ständig tillväxt och förundran över livets förunderlighet. Barndomen och hela människolivet är som ett stort äventyr eller en lek, vars gång vi inte alltid kan förutse.” Det är väl uttryckt, men stämmer det verkligen? Är detta att vara barn en ”ständig tillväxt och förundran”, och är barndomen (och hela människolivet!) ”ett stort äventyr eller en lek”? På samma sätt lyfte jag själv i genomgången av Jesus och barnen upp barnets kvaliteter, och nämnde ”tillit, prestigelöshet, ärlighet och förmågan att tro”. Även min egen genomgång riskerar alltså att hamna i en betoning på barnets kvalitéer. Båda dessa beskrivningar, såväl min genomgång som *Med barnets*, riskerar därmed att falla in i en stereotyp, och riskerar därmed att göra sig skyldiga till grova förenklingar. Låt oss konstatera att detta sätt att porträttera barndomen och barnet inte är speciellt ovanligt i vår kultursfär, och att det bottnar i vad Miller-McLemore kallar för en modern barnsyn. Uttryck för denna barnsyn finns redan i slutet på 1700-talet i Sverige. Jag tänker på den kända dikten av poeten Anna-Maria Lenngren, ”Pojkarne” från 1797, som börjar med orden:

Jag mins den ljufva tiden,
Jag mins den som i går,
Då oskulden och friden
Tätt följde mina spår,
Då lasten var en hexa
Och sorgen snart försvann,
Då allt - utom min lexa -
Jag lätt och lustigt fann

För många upplevs dock inte barndomen såsom i ”Pojkarne”, och inte heller upplevs nödvändigtvis barndomen som ständig tillväxt och förundran eller som ett stort äventyr eller en lek. Många kan snarare vittna om barndomen som en period då man är totalt maktlös och utlämnad till andras godtyckliga makt, såväl vuxnas makt som andra barns. Att vara barn är *också* att vara i beroendeställning. Och framförallt: barndomar ser mycket olika ut.¹⁹

Med barnet menar vidare att ”Barnets andlighet tar sig uttryck i förundran, beundran, uppmärksamhet upptäckande och lek. I detta ingår känslighet att inse det sköna, det heliga, det andliga och livet efter döden” (s 10). Dokumentets barnsyn är även i denna passage djupt rotat i en modern barnsyn, vilket i sig är lätt att förstå. Kyrkan och den kyrkliga undervisningen var länge fast i en förmodern barnsyn, är det i vissa fall fortfarande, och behovet av att göra sig fri från denna har varit och är förståeligt. Men för att återknyta till Miller-McLemores barnsyner tror jag att utmaningen för kyrkan är att kunna härbärgera en differentierad syn på barnet, där barnets mångtydighet bejakas och accepteras, även teologiskt. Barn är människor, och är som sådana lika sammansatta och svårtolkade som vuxna. Barn har, liksom vuxna, också mörka sidor. Vågar vi öppna upp för en reflektion och en diskussion kring barnet och olika sätt att se på barnet kommer vi i större omfattning att kunna ta barnet på allvar – just den fördel som Bonnie Miller-McLemore ser med den postmoderna barnsynen. Som hon konstaterar leder nämligen en alltför stark betoning på barnets oskuldfullhet till att vuxna slutar att ta barn på allvar.²⁰ Sven Hartman och Tullie Torstensson-Ed uttrycker det väl: ”Låt oss komma ihåg att det också hos barn finns motbjudande och skrämmande sidor som överallt annars i vår tillvaro. Att tillåta sig själv att se också de mörka sidorna hos barnen är ett sätt att visa dem respekt”.²¹ Den postmoderna barnsynen har därför något att tillföra den moderna barnsynens alltför upphöjt romantiserade och optimistiska bild av barnet. Genom att bejaka att barn är komplexa varelser kan vi i bästa fall dessutom få en mer realistisk bild av oss själva.²² I min forskning kring barnbiblar har jag t.ex. visat att moderna barnbiblar, i all välmening, tenderar att välja bort ”svåra” bibeltexter, texter som Kain och

---

¹⁹ Dion Sommer är en av de teoretiker som pläderat för vikten av att kunna differentiera när vi talar om barn. Sommer, s 40-67.

²⁰ Miller-McLemore, s 21.

²¹ Hartman och Torstensson-Ed, s 14.

²² Miller-McLemore, s 22.

Abel eller Hagar och Ismael, till förmån för mer ”snälla” och okomplicerade texter.²³ Med största sannolikhet har detta att göra med att man inte vill ”utsätta” barn för dessa svåra texter, eftersom man är grundad i en (ofta) omedveten, modern barnsyn. Problemet med denna hållning är att man undanhåller barnet från det livstydande språk som även svåra texter har att erbjuda. Att våga låta barnen möta även svåra texter, som Kain och Abel eller Moses i vassen, är att ta dem på allvar, det är att ge dem livstolkande bilder även för tillvarons mörkare sidor. Vilket barn har inte känt sig avundsjukt och förfördelat, såsom Kain, vilket barn har inte känt sig utlämnat såsom Moses i vassen, och vilket barn har inte känt utanförskap, såsom Hagar och Ismael i öknen? Barn strävar, liksom vuxna, efter att göra sin tillvaro begriplig, och här fyller även svåra texter en funktion. Utmaningen blir därför att sträva efter en breddad syn på barnet och barndomen. Vi måste kunna tala om barn och barndom även i andra ord och kategorier än ”glädje”, ”förundran” och ”det sköna” utan att för den skull hamna i något annat dike (för ingen av oss vill ju tillbaka till den förmoderna barnsynens träsk).²⁴ Dokumentets inledande utgångspunkt i Jesus och barnen är rimlig och bra (vilken annan utgångspunkt skulle man kunna ha), men det hade varit spännande med en något mer mångbottnad och utvecklad teologisk syn på barnet. Vilka konsekvenser får det om vi tar perikopen om Jesus och barnen på allvar? Där har *Med barnet* än så länge bara skrapat på ytan. En viktig poäng i perikopen om Jesus och barnen, och dess placering i respektive evangelium, verkar ju snarare vara en betoning på barnets beroendeställning än på dess kvaliteter. Markus placerar in perikopen i ett sammanhang som handlar om prestige och status (en fråga som togs upp i Mark 9: 34ff, strax före perikopen om Jesus och barnen), och Matteus flyttar som vi såg delar av texten in i ett sammanhang som också det handlar om makt och prestige (Matt 18:1-6). Detta utesluter ju inte att även barnets kvaliteter kan åsyftas, men det vore att vara oärlig mot bibeltexten att alltför ensidigt hamna i en betoning på just barnets kvaliteter.

Avslutningsvis: det hedrar den Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland att man författat ett dokument som *Med barnet: Utvecklingsdokument för kyrkans barn- och familjearbete*. Utmaningen består i att utifrån dokumentet fortsätta den teologiska reflektionen, bl.a. kring hur man kan och vill se på barnet och barndomen. Denna fortsatta teologiska reflektion är inte minst viktig i det arbete med barnkonsekvensanalyser som de lutherska församlingarna i Finland står inför. Om denna artikel kan hjälpa till något litet med den reflektionen så är jag nöjd.

Och Hanna? Ja, hon är nu 13 år gammal, och har fortfarande ett gott öga till berättelsen om Moses och vassen.

Litteratur:

Ariés, P., 1982, *Barndomens historia* (Gidlunds: Stockholm)

Bakke, O.M., 2005, *When Children became people: The Birth of Childhood in Early Christianity* (Fortress Press: Minneapolis)

Banér, A., ”Barndomens historia speglad I bildkonsten: Ett kulturhistoriskt perspektiv”, s 4-19, i Schotte, G., 1998, *Barnet i historien* (CHF: Karlstad)

Bettelheim, B., 1979, *Sagens förtrollade värld: Folksagornas innebörd och betydelse* (Almqvist & Wiksell förlag: Uppsala)

Bauer, W., 1979, *A Greek-English Lexicon of the New Testament: and Other Early Christian Literature* (The University of Chicago Press: Chicago/London)

Collins, A. Y., 2007, *Mark: A Commentary* (Fortress Press: Minneapolis)

---

²³ Dalevi, 2007, s 51-71.

²⁴ Se min diskussion kring detta i Dalevi, 2009, s 344-346.

- Dalevi, S., 2012, *Låt berättelsen leva! Om barnet och bibeln* (Verbum: Stockholm)
- Dalevi, S., ”Barnet och läran om arvsyndnen”, artikel i *Svensk Kyrkotidning*, nr 25-26 2009, s 344-346.
- Dalevi, S., 2007, *Gud som haver barnen kär? Barnsyn, gudsbild och Jesusbild i Barnens bibel och Bibeln i berättelser och bilder* (Verbum: Stockholm)
- Dalevi, S., ”Gud som haver barnen kär? Om konstruktionen av den villkorade kärleken i Barnens bibel”, s 135-143, i Grenholm, C., Forsberg, G. (red.), 2005, ... *och likväl rör det sig: Genusrelationer i förändring* (Karlstad University Press: Karlstad)
- Ehrman, B. D., 2012, *The New Testament: A Historical Introduction to the Early Christian Writings* (Oxford University Press: New York/Oxford)
- Greven, P., 1992, *Spare the Child: The Religious Roots of Punishment and the Psychological Impact of Physical Abuse* (Vintage: New York)
- Gundry, J. M., “Children in the Gospel of Mark, with Special Attention to Jesus’ Blessing of the Children (Mark 10:13-16) and the Purpose of Mark”, s 143-176, i Bunge, M., 2008, *The Child in the Bible* (Wm. B. Eerdmans Publishing Co.: Grand Rapids/Cambridge)
- Gundry-Volf, J. M., “The Least and the Greatest: Children in the New Testament”, s 29-60 i Bunge, M., 2001, *The Child in Christian Thought* (Wm. B. Eerdmans Publishing Co.: Grand Rapids/Cambridge)
- Hartman, S., Torstensson-Ed, T., 2007, *Barns tankar om livet* (Natur och Kultur: Stockholm)
- Kingsbury, J., D., 1988, *Matthew as Story* (Fortress Press: Minneapolis)
- Lundberg, L.-Å., 1998, *Barnet* (Verbum: Stockholm)
- Luz, U., 2001, *Matthew 8-20: A Commentary* (Fortress Press: Minneapolis)
- Miller-McLemore, B., 2003, *Let the Children Come: Reimagining Childhood from a Christian Perspective* (Jossey-Bass: San Francisco)
- Rhoads, D., Dewey, J., Michie, D., 1999, *Mark as Story: An Introduction to the Narrative of a Gospel* (Fortress Press: Minneapolis)
- Sommer, D., 1997, *Barndomspsykologi: Utveckling I en förändrad värld* (Runa Förlag: Stockholm)

Bibelutgåvor:

Bibel 2000
New Revised Standard Version

Andra källor:

Med barnet: Utvecklingsdokument för kyrkans barn- och familjearbete, 2008 (Kyrkostyrelsen: Helsingfors),
[http://sakasti.evl.fi/sacrista.nsf/0/5947A85391AF9955C225778400413250/\\$FILE/Med%20barnet%20hela%20h%C3%A4ftet.pdf](http://sakasti.evl.fi/sacrista.nsf/0/5947A85391AF9955C225778400413250/$FILE/Med%20barnet%20hela%20h%C3%A4ftet.pdf)